

Konference:
POTRAVINY, ZDRAVÍ A VÝŽIVA
Podtitul: BÍLKOVINY

**Vývoj vlastní produkce hlavních zdrojů
bílkovin v ČR**

25.4.2018

Ing. Jan Záhorka

Živočišná produkce

- Jatečná zvířata
- Mléko
- Vejce

Rostlinná výroba

- Luskoviny
- Obiloviny

Výroba jatečných zvířat

rok	Skot (vč. telat)	prasata	drůbež	
		tis. t. ž. hm.		
Předválečný stav	1938	235	204	29
Poválečný stav	1948	194	176	18
Poválečná obnova	1960	274	365	38
Změna majetkových poměrů	1989	525	763	199
Před vstupem do EU	2003	198	580	304
	2017	166	296	257

Zdroj: ČSÚ

Produkce skotu je pod předválečnou úrovní a na 1/3 úrovně r. 1989.

Produkce prasat je na 39 % r. 1989.

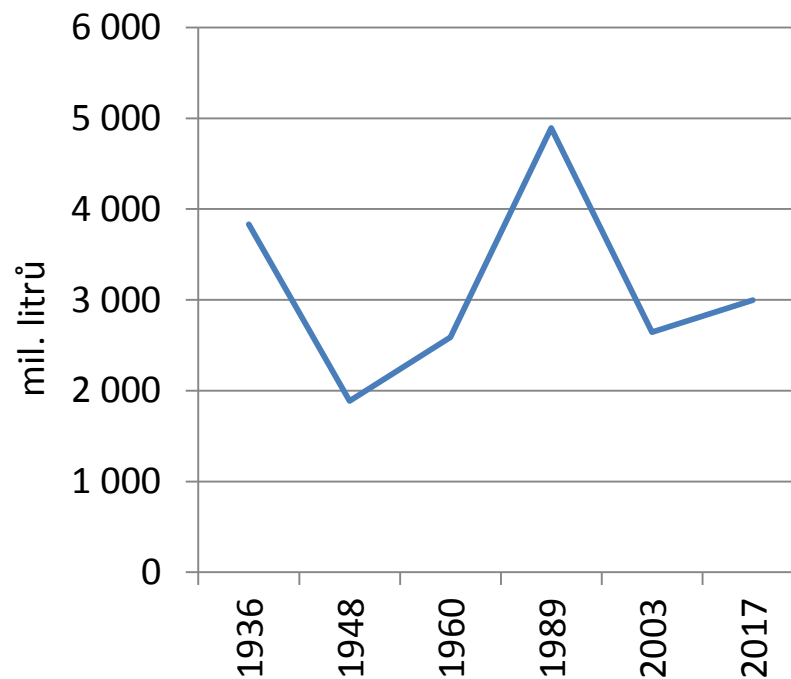
Produkce drůbeže po válečném poklesu dynamicky roste – tento trend zastavil až vstupem do Společné zemědělské politiky (dále SZP) EU.

Po vstupu ČR do SZP EU došlo ke snížení produkce všech hlavních druhů jatečných zvířat a tím domácích zdrojů bílkovin, nejvíce u prasat a to o polovinu.

Výroba mléka

Rok	mil. l.
1936	3 833
1948	1 886
1960	2 588
1989	4 892
2003	2 646
2017	2 998

Zdroj: ČSÚ

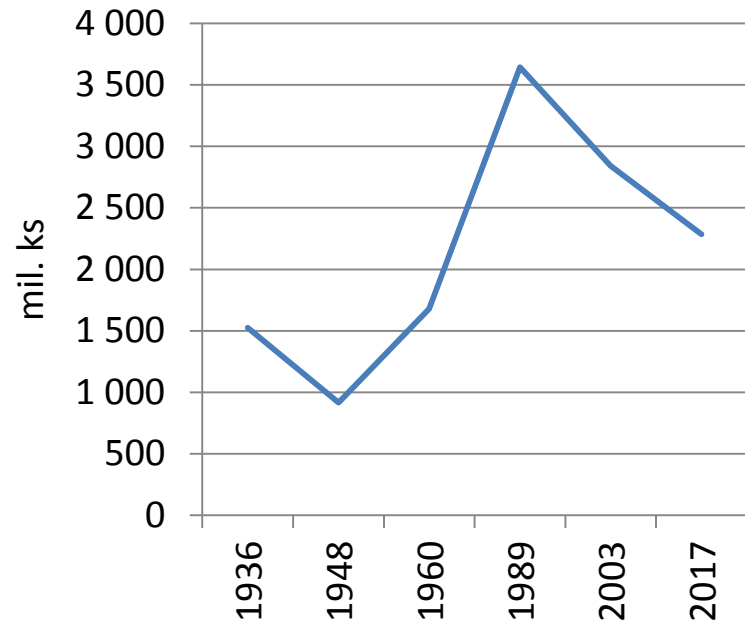
Obnova produkce mléka po 2. světové válce trvala 25 let.

Propad produkce mléka po r. 1989 se dosud, za 27 let nepodařilo nahradit a jeho výroba je pod předválečnou úrovní.

Snáška vajec

Rok	mil. ks
1936	1 525
1948	917
1960	1 678
1989	3 643
2003	2 841
2017	2 284

Zdroj: ČSÚ

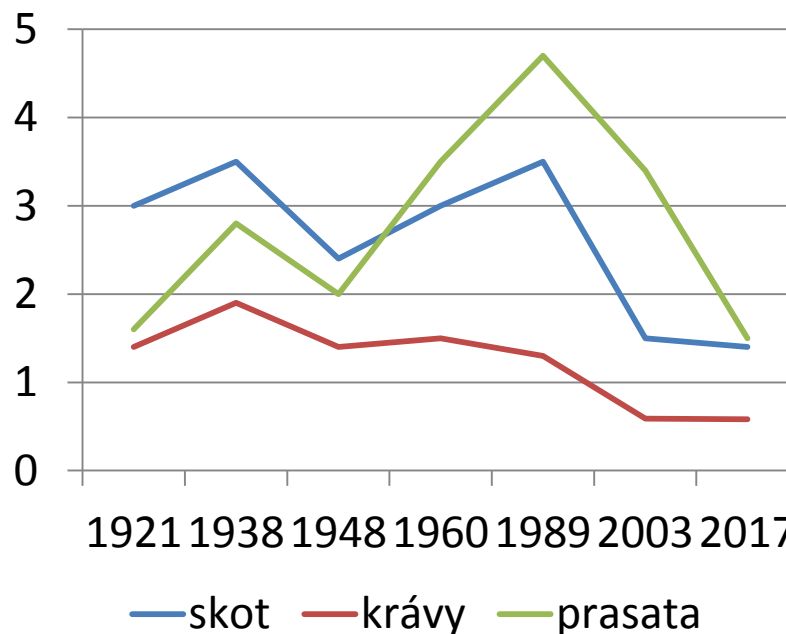

Celková snáška vajec po 2. světové válce rostla až do r. 1989, od té doby klesá.

Produkci živočišných produktů ovlivňují stavy hospodářských zvířat a jejich užitkovost.

Stavy hospodářských zvířat

Rok	Skot (mil.ks)	Z toho krávy (mil.ks)	Prasata (mil.ks)
1921	3	1,4	1,6
1938	3,5	1,9	2,8
1948	2,4	1,4	2
1960	3	1,5	3,5
1989	3,5	1,3	4,7
2003	1,5	0,59	3,4
2017	1,4	0,58	1,5

Zdroj: ČSÚ

Stavy skotu jsou na necelé polovině r. 1921 a na 40 % r. 1989

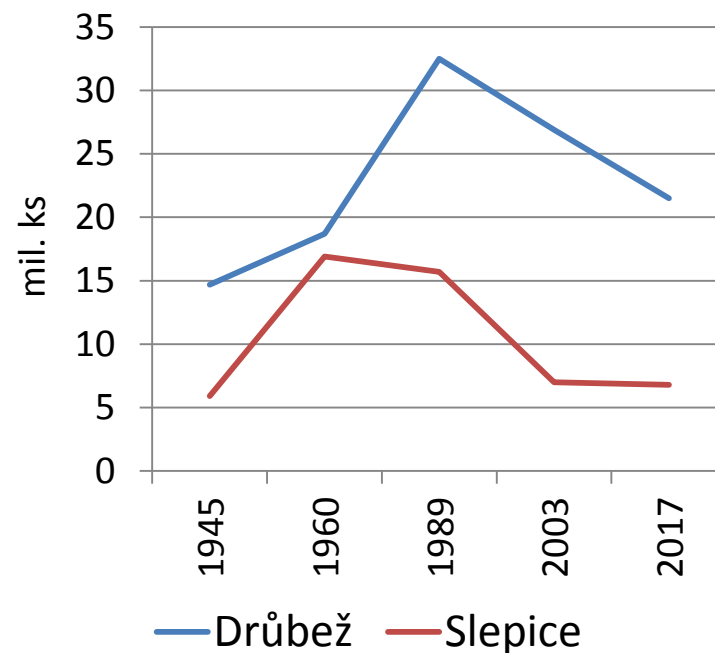
Stavy krav zdaleka nedosahují poloviny úrovně ř. 1921 ani 1989.

Stavy prasat jsou absolutně nejnižší od r. 1921 a oproti roku 1989 došlo ke snížení o 68 %, oproti předvstupnímu roku do EU o více než polovinu.

Stavy drůbeže

Rok	Drůbež (mil.ks)	Z toho slepice (mil.ks)
1945	14,7	5,9
1960	18,7	16,9
1989	32,5	15,7
2003	26,9	7
2017	21,5	6,8

Zdroj: ČSÚ

Stavy drůbeže rostly do r. 1989, od té doby se snižují.
Podobně je tomu se stavy slepic.

Užitkovost hospodářských zvířat

Rok	Průměrná roční dojivost 1. krávy (l)	Průměrná roční snáška 1. slepice (ks)	Odchov selat na 1. prasnici (ks)
1920	1703	-	-
1938	2064	121*	-
1948	1389	114	-
1960	1832	109	9,68
1989	3982	251	18,6
2003	7756	275	18,5
2017	8222	309	27,9

* rok 1937

Zdroj: ČSÚ

Za 97 let se dojivost krav zvýšila 4,8-krát, od r. 1982 2-krát a ČR patří k evropské špičce. Průměrná snáška na 1. slepici se zvýšila za 80 let 2,6-krát, od roku 1989 1,2-krát. Odchov selat na 1. prasnici se za 57 let zvýšil 2,9-krát, od r. 1989 1,5-krát.

Hlavní zdroje rostlinných bílkovin ovlivňuje jejich sklizňová plocha a hektarový výnos.

Sklizňová plocha a sklizeň jedlých luskovin

Rok	tis. ha	tis. t
1920	20,5	22
1938	13,7	16,2
1948	7,3	8
1960	11,4	13,9
1989	38,3	90,5
2003	24,1	53,7
2017	34,9	87,3

Zdroj: ČSÚ

Za 97 let se sklizňová plocha jedlých luskovin zvýšila 1,7-krát. Jejich sklizeň se však zvýšila růstem hektarových výnosů 4-krát avšak s výraznými ročníkovými výkyvy.

Sklizeň obilovin

rok	obil. celkem tis. t.	pšenice tis. t.	žito tis. t.	ječmen tis. t.
1918	2 259	312	653	325
1938	4 672	1091	1 545	841
1948	3 217	926	907	538
1960	3 778	1 061	773	1 048
1989	7 793	4 090	557	2 614
2003	5 762	2 638	159	2 069
2017	7 457	4 718	109	1 712

Zdroj: ČSÚ

Za 99 let se sklizeň obilovin zvýšila 3,3-krát, od r. 1989 kolísá od 5,5 do 8. mil. t., z toho se pro potravinářské účely užívá cca 1,2 mil. t. a 2-3 mil. t. se ročně vyváží.

Jestliže se v r. 1918 sklízelo 2-krát více žita než pšenice i 2-krát více než ječmene, je nyní suverénní obilovinou pšenice, druhou ječmen a žito zaujímá minoritní postavení. Sklizeň ječmene od r. 1989 klesá.

Shrnutí vývoje vlastní produkce hlavních zdrojů bílkovin v ČR.

- Produkce hlavních zdrojů živočišných bílkovin v ČR se po vstupu do společné zemědělské politiky EU snižuje, u skotu je pod předválečnou úrovní a na úrovni jedné třetiny r. 1989, u prasat na úrovni 39 %. Pokles stavů hospodářských zvířat nenahradil v produkci ani enormní růst jejich užitkovosti.
- Hlavní zdroje vlastních rostlinných bílkovin se u sklizní luskovin zvýšily za 97 let čtyřikrát u obilovin za 99 let 3,3-krát, při výrazných změnách v struktuře mezi jednotlivými druhy. Při mírném snižování sklizňových ploch obilovin od r. 1975 je dlouhodobá tendence v růstu hektarových výnosů. Z 5,5 mil. t. do téměř 8 mil. t. meziročního kolísání sklizní obilovin se pro potravinářské účely užívá pouze 1,2 mil. t., 2-3 mld. t. se ročně vyváží.
- Současná zemědělská produkce ve stálých cenách r. 1989 nedosahuje úrovně tohoto roku ani předválečné úrovně. Její vyrovnání po 2. světové válce trvalo 25 let, propad po roce 1989 jsme dosud za 27 let nedokázali vyrovnat.

Shrnutí vývoje vlastní produkce hlavních zdrojů bílkovin v ČR.

- Hospodářská soustava českého zemědělství je již dlouho nemocná.
- Již dlouho převažuje rostlinná produkce nad živočišnou, prvovýroba nad zpracováním a přidáváním hodnoty. Z toho vyplývá nízký podíl víceletých pícnin na orné půdě, nižší obsah organické hmoty v půdě, nižší vododržnost půdy, eroze, zhutnění půd, malá účinnost opravných administrativně náročných environmentálních opatření a ve svém důsledku snižování hodnoty majetku zemědělců.
- Šance českého zemědělství a tím i posílení zdrojů domácích bílkovin je v pochopení situace politiky a prosazení národních zájmů ČR ve Společné zemědělské politice EU po ro. 2020.

Děkuji za pozornost!

Ing. Jan Záhorka

Poradce prezidenta AK ČR

E-mail: zahorka@akcr.cz